

GENERALUL AVIATOR ALEXANDRU SAHINI – DOCTRINAR AL AERONAUTICII MILITARE ROMÂNE –

Comandor aviator (rez.) lect. univ. dr. Jănel TĂNASE

Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă”, Brașov

Comandor aviator Cristian MANOLACHI

*Doctorand, șeful Serviciului personal și mobilizare,
Statul Major al Forțelor Aeriene*

Generalul aviator Alexandru Sahini a fost o personalitate complexă, poate nu îndeajuns promovată în istoria aviației române, dar o figură emblematică în istoria armii aerului. A participat, la debutul prestigioasei sale cariere militare, în calitate de artilerist, la Primul Război Mondial, a fost aviator combatant, comandant al Flotei 1 Bombardament în campania pentru eliberarea Basarabiei și cucerirea Odessei. Ulterior, a ocupat funcții importante de conducere în structurile superioare ale Aeronauticii Militare Române, în cel de-al Doilea Război Mondial. Generalul aviator Alexandru Sahini s-a impus ca unul dintre cei mai importanți doctrinari, în perioada interbelică și în plin război mondial, al celei de-a cincea arme în ordinea de apariție – arma aerului –, prin definirea științifică, originală și novatoare a rolului, locului, misiunilor, procedeelelor de întrebuințare în luptă, prin conducerea acestui domeniu în plin proces de dezvoltare și aprofundare în Armata Română.

Cuvinte-cheie: aeronautică, aviație, educația trupei, arma aerului, observator aerian.

BIOGRAFIE ȘI EDUCAȚIE

Înzestrat cu un deosebit curaj al răspunderii și simțământ al onoarei, dotat cu o inteligență remarcabilă și judecată solidă, generalul aviator Alexandru Sahini a parcurs tumultuosul secol XX cu modestie, hotărâre, loialitate, demnitate și integritate, cu recunoașterea meritelor ca profesionist al armeei aerului, comandant militar de excepție în vremuri de război, dar și un doctinar recunoscut al Aeronauticii Militare Române.

S-a născut la 24 iulie 1897 la Botoșani, din părinți români, copilăria sa fiind umbrită de o situație familială dramatică. Mama sa, Elena Sahini, născută la Țigău-Galați în anul 1875, îi va parăsi pe cei trei copii, Alexandru fiind cel mai mare, la vârsta de 27 de ani. Tatăl său, Dumitru Sahini, născut la Galați în anul 1862, a avut, de asemenea, un destin nefericit. Sublocotenent guard de geniu, specializat în construcții, a fost trecut în retragere în anul 1906, cu gradul de locotenent, pentru invaliditate dobândită în timpul și din cauza serviciului militar, în urma unui accident de muncă survenit în timpul construcției unei cazarmi. Rămas singur cu cei trei copii mici, a dus o viață extrem de grea ca pensionar și a părăsit această lume în anul 1920¹.

Clasele ciclului primar le-a parcurs în anii 1904-1908 în orașele Bârlad și Galați, primele trei clase din ciclul secundar la Liceul „Vasile Alexandri” din Galați, iar clasa a patra secundară la Liceul Militar din Craiova. În vara anului 1915 a absolvit ultimele clase, curs real, la Liceul Militar din Iași.

¹ Arhivele Militare Române (în continuare, AMR), fond 1116, nr. crt. 15437 – Sahini Alexandru, f. 122.

Rezultatele foarte bune obținute la materiile de studiu, comportamentul corect și disciplinat i-au permis să acceadă, începând cu data de 1 octombrie 1915, la prestigioasa Școală de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București, pe care o va absolvi, date fiind condițiile războiului mondial în desfășurare, după numai un an, la 1 octombrie 1916, fiind avansat la gradul de sublocotenent.

Rezultatele foarte bune obținute la materiile de studiu, comportamentul corect și disciplinat i-au permis să acceadă, începând cu data de 1 octombrie 1915, la prestigioasa Școală de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină din București, pe care o va absolvi, date fiind condițiile războiului mondial în desfășurare, după numai un an, la 1 octombrie 1916, fiind avansat la gradul de sublocotenent. Comandantul bateriei elevi a notat activitatea viitorului ofițer cu aprecieri pozitive, ceea ce îi va caracteriza cariera ulterioară, fără întreruperi, de 32 de ani: *„Memorie foarte bună. Judecată foarte serioasă. Educație bună. Harnic, multă bună voință la lucru, bun camarad”*².

După absolvire și avansare, a fost încadrat în funcția de comandant al secției de tunuri la Regimentul 3 Artilerie, participând, în timpul Campaniei anului 1916, la luptele din Dobrogea și Muntenia, iar în perioada Campaniei din anul 1917, la Bătălia de la Mărășești.

Comandantul Regimentului 3 Artilerie, colonelul Lupașcu, arăta, în foaia calificativă a ofițerului că acesta, *„în luptele de la 1-6 august 1917, s-a achitat cu pricepere, bravură și devotament”*, fapt pentru care l-a propus pentru înaintarea excepțională la gradul de locotenent și decorarea cu Ordinul *„Coroana României cu spade în gradul de cavaler”*. A fost înaintat la gradul de locotenent la 1 septembrie 1917 și a fost decorat cu *„Crucea Comemorativă 1916-1918 cu bareta Mărășești”* și *Medalia interaliată „Victoria”*.

În perioada armistițiului a urmat, în lunile ianuarie-februarie 1918, Școala de Perfecționare de la Bârlad, iar în lunile martie-aprilie, Școala de Trageri din aceeași localitate. A participat cu regimentul său la campania din Basarabia, la Nistru, pentru alungarea bolșevicilor, *„unde și-a făcut datoria cu prisosință”*³.

Atras de zbor, a solicitat să urmeze o carieră în aviație, fiind detașat, în perioada 1 iulie-1 octombrie 1919, la Grupul 4 Aviație Instrucție pentru a urma Școala de Observatori Aerieni. Calificativul la absolvirea școlii, semnat de celebrul maior aviator Andrei Popovici, comandant al eroicului Grup 2 Aeronautic Tecuci în Bătălia de la Mărășești, este

² *Ibidem*, f. 7.

³ *Ibidem*, f. 13.

elocvent pentru evoluția sa ulterioară în aviație: „Sănătos, inteligent, cult. Unul dintre bunii elevi ai Școlii de observatori. Va fi, desigur, un bun observator. Disciplinat, ținută curată și regulamentară. Educație aleasă. Bun camarad, iubit de ofițeri. Propun a fi reținut în aeronautică”⁴.

După absolvirea Școlii de Observatori, a continuat detașarea în aviație, fiind repartizat la Grupul 1 Aviație Chișinău, unde a îndeplinit cu rezultate deosebite funcțiile de șef al secției foto-aeriene și observator aerian. Sunt de remarcat aprecierile comandantului Grupului 1 Aviație, pilotul român posesor al brevetului nr. 1 din România, maiorul aviator Ștefan Protopopescu: „Fizic plăcut, sănătos și rezistent. Educație militară aleasă. Educație civică distinsă. Își îndeplinește serviciul cu multă consecvență. Disciplinat, serios, este iubit de camarazi. Îi place mult să zboare și va deveni un element prețios observației aeriene”⁵.

A încetat detașarea la aviație și, începând cu 10 septembrie 1920, și-a reluat activitatea la Regimentul 3 Artilerie. Potrivit reglementărilor, în perioada 1921-1923 a urmat cursurile Școlii Speciale de Artilerie de la Timișoara, la finalizarea căror a fost avansat la gradul de căpitan.

Până la 15 mai 1925, când a fost detașat la Centrul de Instrucție al Aeronauticii, ofițerul a îndeplinit funcția de comandant de baterie în cadrul Regimentului 20 Obuziere cu dislocarea la Chișinău, ulterior la Călărași. Și în această perioadă, aprecierile comandanților săi au fost foarte elogioase, ofițerul fiind remarcat pentru excelență pregătire, disciplină, responsabilitate și bună camaraderie, plecarea sa fiind resimțită ca o grea pierdere pentru unitate.

A activat în cadrul Centrului de Instrucție al Aeronauticii în funcția de comandant al escadrilei recunoaștere, profesor la cursul de legătură cu infanteria și recunoaștere la Școala de Observatori Aerieni, fiind apreciat ca un ofițer bun și de viitor pentru aeronautică.

La înființarea Comandamentului Școlilor și Centrelor de Instrucție ale Aeronauticii, ofițerul a fost încadrat pe funcția de șef al biroului instrucție, devenind „un neprețuit ajutor pentru închegarea și îndrumarea lucrărilor în începuturile lor. Calitățile sale distinse, cunoștințele solide ce le posedă și felul său desăvârșit de a-și îndeplini serviciul clasează

La înființarea Comandamentului Școlilor și Centrelor de Instrucție ale Aeronauticii, ofițerul a fost încadrat pe funcția de șef al biroului instrucție, devenind „un neprețuit ajutor pentru închegarea și îndrumarea lucrărilor în începuturile lor. Calitățile sale distinse, cunoștințele solide ce le posedă și felul său desăvârșit de a-și îndeplini serviciul clasează pe căpitanul Sahini Al. între ofițerii eminenți ai oșterii și aeronauticii”.

⁴ Ibidem, f. 14.

⁵ Ibidem, f. 15.

Ofițer de stat major cu reale calități militare, a îndeplinit, pe lângă atribuțiile funcției de bază, și activități de învățământ și instrucție în calitate de profesor la Școala Pregătitoare de Ofițeri și Centrul de Instrucție al Aeronauticii, instructor de misiuni aeriene la Școala de Observatori, el însuși fiind un desăvârșit observator aerian și foarte bine pregătit pentru misiuni tactice și strategice, excelând în navigația aeriană, fiind format și pentru misiuni aeriene de noapte.

pe căpitanul Sahini Al. între ofițerii eminenți ai oștirii și aeronauticii”⁶. Pentru calitățile sale și pentru întreaga sa activitate, a fost clasat între ofițerii de elită ai aeronauticii, iar comandantul acestui comandament l-a recomandat pentru a urma Școala Superioară de Război și cursul pentru ofițeri superiori.

ACTIVITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI INSTRUCȚIE

Ofițer de stat major cu reale calități militare, a îndeplinit, pe lângă atribuțiile funcției de bază, și activități de învățământ și instrucție în calitate de profesor la Școala Pregătitoare de Ofițeri și Centrul de Instrucție al Aeronauticii, instructor de misiuni aeriene la Școala de Observatori, el însuși fiind un desăvârșit observator aerian și foarte bine pregătit pentru misiuni tactice și strategice, excelând în navigația aeriană, fiind format și pentru misiuni aeriene de noapte.

La 12 septembrie 1932, ofițerul a absolvit Cursul pregătitor pentru ofițeri superiori de la Făgăraș, comisia remarcând nivelul excelent atât al cunoștințelor tehnice de specialitate, cât și al celor tactice pentru întrebunțarea aeronauticii în raport cu celelalte arme, ceea ce a condus la trecerea cu succes a probelor de examen prevăzute. După absolvirea acestui curs, și-a continuat activitatea îndeplinind multiple funcții în cadrul Centrului de Instrucție al Aeronauticii, astfel: director al Direcției de studii, unde s-a remarcat în mod cu totul excepțional, dată fiind valoarea științifică a lucrărilor întocmite, dar și prin metoda întrebunțată și claritatea lor; director al Școlii de observatori aeriene, în cadrul căreia, prin hotărâre, voință, competență și extraordinară putere de muncă, a realizat lucruri impresionante, reușind, pe parcursul a două luni și jumătate, cât a durat această școală, să instruiască 30 de ofițeri-piloți pentru brevetarea ca observatori aeriene; profesor și conferențiar la toate școlile din Centrul de Instrucție al Aeronauticii, în care, datorită cunoștințelor sale din diferite domenii și prin modul său de expunere, a fost confirmat drept unul dintre cele mai bune elemente didactice ale armii.

Pentru meritele sale, la 1 ianuarie 1934 a fost avansat la gradul de locotenent-comandor, continuând activitatea în cadrul Centrului

⁶ *Ibidem*, f. 28.

de Instrucție al Aeronauticii și îndeplinind funcțiile de comandant al Grupului de specialități, director al Direcției de studii, director al Școlii de observatori aerieni, director al Școlii de Informații pentru Aeronautică, profesor la cursurile de întrebuințarea aeronauticii, misiunile aviației de informație și de recunoaștere, tactica generală, tactica armelor, unde s-a distins prin modul temeinic al pregătirii sale profesionale, fiind caracterizat drept un ofițer care face cinste armeei și îi ridică mult prestigiul⁷.

Dată fiind competența demonstrată, începând cu data de 1 iulie 1936 a fost detașat la Cabinetul Subsecretariatului de Stat al Aerului pentru a îndeplini funcția de șef al Biroului 3 instrucție și activitatea generală a Aeronauticii, precum și ajutor al șefului de cabinet. Grație inteligenței, pregătirii profesionale, experienței câștigate în domeniul aeronautic, s-a ocupat de problemele generale ale aeronauticii cu o competență ce nu putea fi egalată.

În această perioadă, a fost desemnat de Subsecretarul de Stat al Aerului și de comandantul Forțelor Aeriene pentru a lua parte în comisia pentru avizarea, în urma încercărilor în zbor, a întrebuințării tactice a avioanelor PZL triplas de recunoaștere și IAR 37, misiune de care s-a achitat cu multă competență. Totodată, la solicitarea Alteței Regale, Principele Nicolae, a îndeplinit funcția de consilier pentru întrebuințarea tactică a escadrilei de asalt, cu care a luat parte la manevrele regale din anul 1936.

A fost avansat la gradul de căpitan-comandor „LA ALEGERE”, îndeplinind, în perioada 1936-1938, funcții la eşaloanele superioare ale aeronauticii, respectiv de șef al Serviciului Secretariatului General la Ministerul Aerului și Marinei, director al Direcției de Studii la Comandamentul Școlilor și Centrelor de Instrucție ale Aeronauticii, comandant secund la Centrul de Instrucție al Aeronauticii.

Ofițer valoros și cu multă energie, a îndeplinit misiuni suplimentare de profesor la diferite discipline de la cursurile organizate în cadrul centrului, a condus comisiile pentru introducerea în exploatare a avionului de recunoaștere IAR 37, de observație IAR 38 și SET K7, a fost o prezență activă în paginile *Revistei Aeronautice*, a funcționat

Dată fiind competența demonstrată, începând cu data de 1 iulie 1936 a fost detașat la Cabinetul Subsecretariatului de Stat al Aerului pentru a îndeplini funcția de șef al Biroului 3 instrucție și activitatea generală a Aeronauticii, precum și ajutor al șefului de cabinet. Grație inteligenței, pregătirii profesionale, experienței câștigate în domeniul aeronautic, s-a ocupat de problemele generale ale aeronauticii cu o competență ce nu putea fi egalată.

⁷ *Ibidem*, f. 29-38.

ca instructor de misiuni la Școala de Război și la Școala de Observatori Aerieni, executând, în această perioadă, 80 de ore de zbor⁸.

Începând cu 15 august 1938, ofițerul a fost selecționat, date fiind calitățile sale morale și profesionale, pentru a urma cursurile Școlii de Război Aerian din Italia, școală pe care a absolvit-o la 5 mai 1939. Rezultatele obținute, deși ofițerul nu cunoștea la plecare limba italiană, au sporit prestigiul țării în străinătate, iar caracterizările și aprecierile comandanților acestei școli nu fac decât să confirme excelențele aprecieri de care a beneficiat ofițerul de-a lungul carierei sale militare⁹.

După venirea în țară, pe baza experienței acumulate în străinătate, s-a preocupat și a propus implementarea experienței dobândite în pregătirea ofițerilor superiori de aeronautică în Școala de Război din România.

A continuat să funcționeze în funcția de secund al comandantului Centrului de Instrucție al Aeronauticii, a sprijinit cu convingere și competență activitatea acestuia, a activat, cu un remarcabil talent de profesor, la toate cursurile și școlile care au funcționat în cadrul unității.

⁸ *Ibidem*, f. 39-41, 43-44.

⁹ *Ibidem*, f. 45.

Avansat în grad, comandorul Alexandru Sahini a fost numit, la data de 01.11.1939, în funcția de comandant al Centrului de Instrucție al Aeronauticii, iar grație pregătirii sale profesionale, înclinației pentru studiu și, mai ales, experienței acumulate în perioada în care a activat în cadrul acestei structuri, s-a afirmat de la început la conducerea sa¹⁰.

După ultimatumurile sovietice de la sfârșitul lunii iunie 1940, pe baza experienței dovedite la aplicații și manevre, începând cu 29 iunie, ofițerul a fost numit în funcția de șef de stat major la Comandamentul 4 Aero-Armată Focșani. Deși nou încadrat, în operațiunile de evacuare a Basarabiei a surprins imediat ansamblul misiunilor pe care le-a executat cu energie și autoritate, veghind, apoi, la disciplina, moralul și instrucția unităților subordonate¹¹.

După desființarea acestui comandament, în perioada 01.11.1940-01.04 1941, ofițerul a fost încadrat la Regiunea a II-a Aeriană Bacău, în funcția de comandant secund, iar începând cu 01.04.1941, i s-a încredințat comanda Flotei 1 Bombardament Brașov.

Până la intrarea în război, în calitate de comandant al flotei, a muncit cu multă pricepere, perseverență și devotament pentru pregătirea morală și profesională a personalului pentru război, a asigurat punerea în executare a planurilor de operații și mobilizare pentru trecerea pe picior de război, a coordonat dotarea cu tehnica și materialele necesare, acțiuni care se vor concretiza în acțiunile strălucite ale unității în acțiunile aeriene pentru dezrobirea Basarabiei și cucerirea Odesei¹².

Prin Ordinul Grupării Aeriene de Luptă, anexă la Ordinul Comandamentului Forțelor Aeriene nr. 3032 din 15 mai 1941, Flotila 1 Bombardament s-a deplasat operativ în dispozitiv de luptă cu următoarea organizare și dislocare:

- comanda flotei – pe terenul Buzău;
- Grupul 1 Bombardament Savoia, cu Escadrilele 71 și 72 Bombardament (detașate de la Flotila 2 Bombardament) – pe terenul Pogoanele;

Avansat în grad, comandorul Alexandru Sahini a fost numit, la data de 01.11.1939, în funcția de comandant al Centrului de Instrucție al Aeronauticii, iar grație pregătirii sale profesionale, înclinației pentru studiu și, mai ales, experienței acumulate în perioada în care a activat în cadrul acestei structuri, s-a afirmat de la început la conducerea sa.

¹⁰ *Ibidem*, f. 46.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*, f. 47.

- Grupul 4 Bombardament P.Z.L. 37 Los, cu Escadrilele 76 și 77 Bombardament – pe terenul Buzău;
- Grupul 5 Bombardament Heinkel 111 H3, cu Escadrilele 78, 79 și 80 Bombardament – pe terenul Ziliștea;
- Escadrila 82 Bombardament Bloch 210, resubordonată Flotei 2 Bombardament – pe terenul Sihlele¹³.

În baza Directivei Operative nr. 34 a șefului Statului Major al Aerului pentru Gruparea Aeriană de Luptă (valabilă de la începerea ostilităților) din 17 iunie 1941, a Ordinului de Operații al comandantului Grupării Aeriene de Luptă din 18 iunie 1941 și a Ordinului telegrafic nr. 1010 al Statului Major al Aerului din 22 iunie 1941, ora 00.00, prin care s-a ordonat începerea misiunilor de război cu trecerea frontierei începând cu ora 04.00, Flotila 1 Bombardament a atacat terenurile de aviație și alte obiective importante din Basarabia, dând și primele jertfe¹⁴.

Bilanțul operativ al Flotei 1 Bombardament în intervalul 22 iunie 1941, la declașarea războiului sfânt pentru dezrobirea Basarabiei, până la 16 octombrie 1941, când ultimele rezistențe au fost lichidate la Odessa, a fost impresionat, astfel:

- 225 de misiuni de bombardament executate;
- 2.055 de ore și 10 minute de zbor de război executate;
- 1.315.816 kg de bombe aruncate la inamic;
- 26 de avioane inamice doborâte în aer;
- 82 de avioane inamice distruse pe teren;
- efectuarea de distrugerii de primă importanță, de aerodromuri, căi ferate și gări, coloane, aglomerări de trupe, poziții de artilerie și dispozitive de atac, porturi și nave inamice, care au înlesnit în mod decisiv succesul operațiunilor ofensive ale Armatei Române la trecerea Prutului și eliberarea Basarabiei, trecerea Nistrului și eliberarea Transnistriei, precum și cucerirea Odesei¹⁵.

În Ordinul de Zi nr. 25 din 1 noiembrie 1941, când flotila a revenit cu unitățile sale în cazarma Brașov, comandorul Alexandru Sahini

¹³ AMR, fond 708, *Copia Registrului Istoric al Flotei 1 Bombardament*, dosar 407, f. 59; fond 8564, *Copia Jurnalului de operații al Grupării Aeriene de Luptă din Campania anului 1941*, dosar 803-1, f. 3-4.

¹⁴ *Ibidem*, fond 8564, *Copia Jurnalului de operații al Grupării Aeriene de Luptă din Campania anului 1941*, dosar 803-1, f. 4-14.

¹⁵ *Ibidem*, fond 708, *Copia Registrului Istoric al Flotei 1 Bombardament*, dosar 407, f. 61.

adresa elogiase aprecieri tuturor subordonaților, comandanți, ofițeri, subofițeri, maiștri și ostași de toate gradele, părtași deopotrivă la frumosul bilanț al primei activități operative, în războiul sfânt al neamului. Prin acest Ordin de Zi se ordona înscrierea în rândurile eroilor Flotilei 1 Bombardament și evocarea glorioaselor lor nume, la toate adunările generale și solemnitățile Flotilei, a celor 11 ofițeri, 4 subofițeri, 5 maiștri și 18 sergenți radio și mitraliori de bord morți și dispăruți la inamic, care au contribuit, în cea mai mare măsură, prin sacrificiul de viață și sânge, oferit în mod brav și generos, la gloria Patriei și unității¹⁶.

Totodată, după citirea ordinului de zi, într-o emoționantă cuvântare, acest comandant de elită își prezenta crezul acțiunilor desfășurate în această perioadă: „Când, în fața voastră, am primit drapelul Flotilei 1 Bombardament, am jurat cu mâna pe drapel că mă voi face una cu viața flotei pe care o voi duce la glorie: Dumnezeu nostru, al tuturor, mi-a ajutat și mie și vouă tuturor de a ne îndeplini jurământul, prin încheerea glorioasei activități de pregătire, conducere și executare a operațiunilor de războiu, care au sfințit și mai mult și împodobit cu glorie drapelul Flotilei noastre”¹⁷.

Prin Ordinul de Zi nr. 42 din 20 octombrie 1941, comandantul Grupării Aeriene de Luptă, generalul Constantin Celăreanu, după ce a făcut bilanțul primei campanii aeriene la răsărit de Prut, finalizată cu înfrângerea și aruncarea spre răsărit a hoardelor bolșevice, după izgonirea acestora de pe pământul și cerul Basarabiei, aducea mulțumiri comandanților, zburătorilor, întregului personal și trupei, Flotila 1 Bombardament fiind prima menționată între unitățile componente¹⁸.

Foaia calificativă pentru această perioadă, întocmită de comandantul Grupării Aeriene de Luptă, sublinia, în cel mai înalt grad, meritele comandantului flotei în obținerea acestor rezultate de excepție: „Pentru aceste fapte, Flotila 1 Bombardament a fost citată prin numeroase ordine de zi pe Armată, Gruparea Aeriană de Luptă și de către conducătorul statului. Comandorul Sahini a înțeles și servit subalternilor săi cel mai frumos exemplu de însuflețire și de spirit

Prin Ordinul de Zi nr. 42 din 20 octombrie 1941, comandantul Grupării Aeriene de Luptă, generalul Constantin Celăreanu, după ce a făcut bilanțul primei campanii aeriene la răsărit de Prut, finalizată cu înfrângerea și aruncarea spre răsărit a hoardelor bolșevice, după izgonirea acestora de pe pământul și cerul Basarabiei, aducea mulțumiri comandanților, zburătorilor, întregului personal și trupei, Flotila 1 Bombardament fiind prima menționată între unitățile componente.

¹⁶ *Ibidem*, f. 61-62.

¹⁷ *Ibidem*, f. 63-64.

¹⁸ *Ibidem*, fond 8564, Copia Jurnalului de operații al Grupării Aeriene de Luptă din Campania anului 1941, dosar 803-1, f. 241-242.

de moarte, înfruntând cu bravură în misiunile executate în fruntea formațiilor sale de bombardament, în special în atacurile din 15.VII, 2.VIII, 11.IX asupra obiectivelor și coloanelor inamicului. Pentru bravura sa și modul cum a condus pe front flota, a fost decorat de Armata a 4-a și Marele Cartier General. Îl caracterizez: foarte bun ofițer de aviație, cu merite excepționale pe front”¹⁹.

Pentru toate aceste merite, pe lângă decorațiile acordate, a fost propus pentru acordarea Ordinului „Mihai Viteazul” clasa a III-a.

La data de 20 noiembrie 1943, a fost promovat în înalta funcție de comandant al Comandamentului Școlilor și Centrelor de Instrucție ale Aeronauticii, funcție îndeplinită până la data de 20 decembrie 1944, când acest comandament, care a gestionat cu înalt profesionalism, responsabilitate și devotament pregătirea excelentă a personalului aeronautic pentru vremuri de război, a fost pe nedrept desființat.

PROFESIONALISM ȘI DEVOTAMENT

Pentru fructificarea experienței acumulate în funcțiile îndeplinite în instituțiile de învățământ aeronautic și pe front, în calitate de comandant de mare unitate aeriană, comandorul Alexandru Sahini, în perioada 1 decembrie 1941-20 septembrie 1943, a fost încadrat pe funcția de șef al Secției a V-a Instrucție din Statul Major al Aerului. Și în această perioadă a continuat să-și afirme ideile de ordin teoretic și practic privind problemele de ordin doctrinar ale Aeronauticii Române în publicațiile de specialitate, s-a preocupat de instrucția unităților, în special a celor destinate frontului, prin elaborarea unor ordine succesive de instrucție, regulamente și dispoziții provizorii rezultate din activitate de pe front sau din experiența aeronauticii germane, a organizat diferite școli de formare și perfecționare a personalului pentru completarea deficitelor de încadrare.

În conducerea instrucției aeronauticii a fost mereu la unități, lângă camarazii săi, fiind preocupat în mod deosebit de elementul moral, de educația trupei, de disciplină și ordine.

La data de 20 noiembrie 1943, a fost promovat în înalta funcție de comandant al Comandamentului Școlilor și Centrelor de Instrucție ale Aeronauticii, funcție îndeplinită până la data de 20 decembrie 1944, când acest comandament, care a gestionat cu înalt profesionalism, responsabilitate și devotament pregătirea excelentă a personalului aeronautic pentru vremuri de război, a fost pe nedrept desființat²⁰.

În caracterizarea pentru această perioadă, este remarcată dedicarea superioară a ofițerului pentru abordarea cu realism a problematicei

¹⁹ *Ibidem*, fond 1116, nr. crt. 15437 – Sahini Alexandru, f. 103.

²⁰ *Ibidem*, f. 63.

învățământului militar aeronautic în condiții de război, urmărind, încă de la început, realizarea scopului propus, respectiv „ridicarea nivelului intelectual al profesorilor și elevilor, ridicarea și întărirea moralului lor, disciplinarea personalului: într-un cuvânt, a urmărit să pună pe primul plan calitatea”²¹.

Semnificative pentru gândirea novatoare, principiile promovate și soluțiile practice pentru asigurarea succesului unităților aeronautice în operațiile aeriene sunt documentele de planificare, organizare și desfășurare a învățământului în școlile subordonate.

Astfel, potrivit *Directivelor pentru funcționarea Școlilor și Centrelor de aeronautică*²², școlile și centrele de aeronautică erau definite ca fiind „unități de instrucție, special constituite, încadrate și dotate în scopul de a forma elemente de tot felul, necesare încadrării unităților și formațiunilor de Aeronautică, în sensul ca elementele formate să corespundă complect cerințelor de funcționare profesională ale armii, în funcțiunea respectivă”²³.

Acestea aveau un rol determinant în constituirea *armei aerului*, atât din punct de vedere moral, prin spiritul aerian care se cultiva aici, care se propaga la nivelul armii aerului, cât și prin cel profesional, datorită valorii cunoștințelor teoretice și îndemnării practice căpătate pe timpul școlarizării, răspândite apoi în unitățile și formațiunile constitutive ale armii, odată cu absolvenții.

Toate aceste valențe, prin „*produsele*” rezultate din activitatea acestor instituții de învățământ, determinau valoarea calitativă și cantitativă a armii aerului sau *PUTEREA* ei.

Sistemul de pregătire și perfecționare prin programele de învățământ adoptate de Școlile și Centrele de Aeronautică a necesitat îmbinarea logică și deductivă a cursurilor teoretice cu aplicațiile practice la sol și în aer, fără a fi neglijată instrucția militară, după o dozare judicioasă, care trebuia desfășurată în etape succesive: la început, punerea accentului pe educația și instrucția militară, cu alternarea

Sistemul de pregătire și perfecționare prin programele de învățământ adoptate de Școlile și Centrele de Aeronautică a necesitat îmbinarea logică și deductivă a cursurilor teoretice cu aplicațiile practice la sol și în aer, fără a fi neglijată instrucția militară, după o dozare judicioasă, care trebuia desfășurată în etape succesive.

²¹ *Ibidem*, f. 51.

²² AMR, *fond Comandamentul Școlilor și Centrelor de Aeronautică, Direcția de Învățământ*, dosar nr. 198, f. 2. Vezi și Comandor dr. Jănel Tănase, *Transformări în învățământul militar de aviație pentru pregătirea personalului aeronavigant (1 aprilie 1912 – 1 august 2003)*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p. 152.

²³ *Ibidem*.

Comandorul Alexandru Sahini a fost avansat la gradul de general de escadră aeriană la 23 martie 1944. Aflat în funcția de comandant al acestui comandament, dislocat împreună cu școlile din subordine în interior, a condus operațiunile unităților din subordine pentru dezarmarea trupelor hitleriste după actul de la 23 august 1944.

cursurilor teoretice cu aplicațiile practice, în etapa a doua, cursuri teoretice și aplicații practice, prin alternanță cu instrucția militară, ultima etapă în pregătire constând, în principal, în aplicațiile practice și reducerea cursurilor teoretice, instrucția militară menținându-se până la sfârșitul școlarizării²⁴.

Având în vedere aceste deziderate, limitările impuse de posibilitățile statului român aflat în război, efortul principal al comandantului Sahini și al factorilor decidenți a fost canalizat spre Școlile de Aviație, singurele în măsură să asigure formarea personalului navigant pentru război, care, prin natura funcțiilor îndeplinite, reprezenta elementul luptător, cu pierderi tot mai mari.

În vremurile tulburi de război, acestea au fost chemate, având în responsabilitate tineretul selecționat pentru arma aerului, să asigure educația și instruirea acestuia, care să se impună, prin activitatea ulterioară în unități, ca sufletul și corpul acestei arme, constituită din elitele morale, intelectuale și profesionale ale națiunii.

Situația specială de război, caracterizată prin insuficiența resurselor aflate la dispoziție, a impus adoptarea, de către instituțiile de învățământ, a unei conduite care se manifesta, de altfel, la nivel național: „să ne străduim să facem tot ce putem cu ceea ce avem, cu gândul la propriile noastre aptitudini și fără a mai aștepta nimic de nicăieri”²⁵.

În situația dificilă în care au funcționat, școlile și centrele de aeronautică și-au asumat un mare rol istoric, aceste instituții de învățământ situându-se în avangarda speranței armii aerului și neamului românesc²⁶, valoarea concepției învățământului de aviație în perioada războiului fiind validată de pregătirea excepțională a personalului repartizat la unitățile de pe front și din apărarea teritoriului.

Pentru toate aceste realizări, comandorul Alexandru Sahini a fost avansat la gradul de general de escadră aeriană la 23 martie 1944. Aflat în funcția de comandant al acestui comandament, dislocat împreună cu școlile din subordine în interior, a condus operațiunile unităților din subordine pentru dezarmarea trupelor hitleriste după

²⁴ *Ibidem*, f. 26. Vezi și Comandor dr. Jănel Tănase, *op. cit.*, p. 163.

²⁵ *Ibidem*, f. 44 și *op. cit.*, pp. 163-164.

²⁶ *Ibidem*, f. 55.

actul de la 23 august 1944.

La 20 decembrie 1944, generalul de escadră Alexandru Sahini a preluat comanda Centrului de Instrucție al Aviației, instituție de învățământ nou înființată prin unificarea tuturor școlilor care funcționaseră anterior, cu secții pentru ofițeri, subofițeri, specializare, trageri și bombardament²⁷.

Pentru rezultatele meritorii obținute în activitatea sa pe timp de pace și în cele două războaie mondiale, ofițerul a fost decorat cu însemnate ordine și medalii, române și străine:

- Crucea Comemorativă 1916-1918 cu bareta Mărășești – 1918;
- Medalia „Victoria” – 1918;
- Coroana României clasa a V-a – 1926;
- Virtutea Aeronautică clasa „Crucea de Aur” – 1931;
- Medalia Aeronautică clasa a III-a – 1935;
- Steaua României clasa a V-a – 1935;
- Coroana României clasa a IV-a – 1937;
- Steaua României clasa a IV-a – 1941;
- Coroana României clasa a III-a – 1941;
- Virtutea Aeronautică clasa „Cavaler”, cu spade – 1941;
- Crucea de fier clasa a II-a – 1941.

În perioada 1 aprilie-1 decembrie 1945, a îndeplinit funcția de comandant al Regiunii a 3-a Aeriene, ulterior, până la data de 9 august 1946, director al Direcției materialelor în Subsecretariatul de Stat al Aerului²⁸.

Și în această etapă a carierei a făcut dovada aceluiași calități morale și profesionale. Despre acestea s-a exprimat cel mai bine șeful Statului Major al Aerului, generalul Ermil Gheorghiu, o mare personalitate a Aeronauticii Militare Române, combatant aviator, observator aerian în Primul Război Mondial, comandant al Grupării Aeriene de Luptă în operația de la Stalingrad, din anii 1942-1943: *„Generalul Sahini depune râvnă, în special suflet în atribuțiunile cari i-au revenit; se îngrijește de moralul subalternilor a căror valoare o apreciază la maximum. Rapoartele pe care le face în scopul de a*

²⁷ *Ibidem*, fond 1116, nr. crt. 15437 – Sahini Alexandru, f. 54.

²⁸ *Ibidem*, f. 63.

„Generalul Sahini depune râvnă, în special suflet în atribuțiunile cari i-au revenit; se îngrijește de moralul subalternilor a cărui valoare o apreciază la maximum. Rapoartele pe care le face în scopul de a le soluționa problemele în legătură cu acesta dovedesc înțelegere și curaj din partea sa. [...] Își îndeplinește misiunea cu toată răspunderea de care este conștient. E un bun român și face tot ce-i stă în putință pentru binele instituției. Îl apreciez: prea bun ofițer general”.

le soluționa problemele în legătură cu acesta dovedesc înțelegere și curaj din partea sa. Nu s-a sfiit să arate adevărul; a făcut-o cu mai multă îndrăzneală decât oricare altul. Se deplasează pe la unități, adună personalul, le vorbește din convingere, îi susține. Își îndeplinește misiunea cu toată răspunderea de care este conștient. E un bun român și face tot ce-i stă în putință pentru binele instituției. Îl apreciez: prea bun ofițer general”²⁹.

Toate aceste aprecieri par a fi în antiteză și poate, de aceea, le întăresc cu rapoartele identificate în documentele de arhivă, de fapt notele informative ale noilor autorități instalate în România cu privire la activitatea și personalitatea generalului:

- 1945: „G.ral Sahini Alexandru, C.dant. Regiunei a 3-a Aeriene – Posedă mult rafinament-saboteur tuturor problemelor de reînnoire și reconstrucție pe noile baze democratice. Fidel reacțiunii cu care lucrează din umbră. Foarte ostil, instigă pe ofițeri împotriva altora”³⁰.
- 1945: „Gral Esc. Sahini Alexandru Comand. Regt. 3 Aerian, Om abil ce simulează că se acomodează cu orice regim de conducere. În fond, e conservatorist al principiilor tradiționale – Erarhia gradelor, nu a valorilor. E complet urât și fraternizează în fond cu majoritatea profitorilor. E convins și-o declară că nu va rămâne așa – timpurile bune vor veni. **Nu este pentru noi**”³¹.
- 1946: „General Av. Sahini S.S.A. – A luat parte în ziua de 10.04.1046 la conferința Organizația tehnică a Aviației Statelor Unite ținută de Sublt. Rez. Oroveanu Matei la Aeroclub. Ar fi înaintat la P.N.Ț. un memoriu de protest pentru trecerea în C.D. (cadrul disponibil)”³².

Atitudinea corectă a generalului a determinat reacția noilor autorități. La 9 august 1946, a fost trecut în Cadrul disponibil al armatei,

²⁹ *Ibidem*, f. 54.

³⁰ *Ibidem*, f. 126.

³¹ *Ibidem*, f. 125.

³² *Ibidem*, f. 127. Cadrul disponibil a constituit instituția creată la demobilizarea Armatei Române după război. Personalul care nu putea sau nu trebuia să fie încadrat în noile unități care se constituiau după război, în conformitate cu prevederile Armistițiului din 12 septembrie 1944 și, ulterior, Tratatului de Pace de la Paris din 10 februarie 1947, era menținut în cadrul disponibil timp de un an, după care, în funcție de nevoi, era fie reîncadrat, fie trecut în rezervă, așa cum s-a întâmplat cu marea majoritate a ofițerilor care au luptat în Răsărit.

iar după terminarea perioadei de un an, nu a mai fost reîncadrat, deși avea preocupări importante cu privire la soluțiile necesare pentru reorganizarea Aeronauticii după război, fiind trecut în rezervă la 9 august 1947.

Dar, ceea ce trebuie remarcat în mod cu totul deosebit și care înnobilează această complexă personalitate a Aeronauticii Militare Române o reprezintă activitatea sa publicistică, dedicată soluționării unor probleme stringente de ordin doctrinar cu privire la întrebuintărea în luptă, în integralitatea sa sau a componentelor sale, a armeei aerului. Abordările sale principale au fost găzduite, în cea mai mare măsură, în revistele de specialitate ale armeei, dar și în concepțiile, manualele, regulamentele, ordinele, dispozițiile fundamentate de generalul aviator Alexandru Sahini. Dintre acestea vom prezenta câteva, pe care le considerăm de linie, fără ca lista atât de bogată să fie aici epuizată:

- *Comandantul Aeronauticii de Corp de Armată*³³;
- *Câteva păreri asupra constituirii și desfășurării Aeronauticii de Corp de Armată*³⁴;
- *Coordonarea Lucrului Aeronauticii Corpului de Armată*³⁵;
- *Aeronautica – mijloc de informații*³⁶;
- *Funcționarea Organelor de Informații ale Aeronauticii*³⁷;
- *Misiunile Excepționale ale Aviației de Informații*³⁸;
- *Misiunile de legături aeriene*³⁹;
- *Aviația de Asalt*⁴⁰;
- *Misiunile de însoțire în luptă*⁴¹;
- *Condițiuni Tactice și Caracteristici Tehnice ale Materialului de Aviație*⁴²;
- *Politica Aeriană*⁴³;
- *Învățămintele din război pentru aviația de bombardament*⁴⁴;

³³ *Aeronautica*, Revista Subsecretariatului de Stat al Aerului, anul X, ianuarie 1936, pp. 35-40.

³⁴ *Ibidem*, februarie 1936, pp. 36-47.

³⁵ *Ibidem*, martie 1936, pp. 36-49.

³⁶ *Ibidem*, aprilie 1936, pp.18-23.

³⁷ *Ibidem*, mai 1936, pp. 42-57.

³⁸ *Ibidem*, iunie 1936, pp. 41-45.

³⁹ *Ibidem*, iulie-august 1936, pp. 79-81.

⁴⁰ *Ibidem*, octombrie 1936, pp. 22-33.

⁴¹ *Revista Aeronauticii și Marinei*, anul XI, octombrie 1937, pp. 16-35.

⁴² *Ibidem*, februarie 1937, pp. 60-87.

⁴³ *Ibidem*, anul XIII, noiembrie 1939, pp. 3-23, decembrie 1939, pp. 3-15.

⁴⁴ *Ibidem*, anul XV, noiembrie-decembrie 1941, pp. 1830-1865.

Ceea ce trebuie remarcat în mod cu totul deosebit și care înnobilează această complexă personalitate a Aeronauticii Militare Române o reprezintă activitatea sa publicistică, dedicată soluționării unor probleme stringente de ordin doctrinar cu privire la întrebuintărea în luptă, în integralitatea sa sau a componentelor sale, a armeei aerului.

- *Asupra Serviciilor Aeronautice*⁴⁵
- *Protecția navigației aeriene*⁴⁶;
- *Principii ale artei militare aeriene*⁴⁷;
- *Aviația de Asalt*⁴⁸;
- *Contribuțiuni pentru organizarea de Pace a Aeronautice*⁴⁹;
- *Problema cadrelor în aviație*⁵⁰;
- *Aviația poporului*⁵¹;
- *Arma Aerului în Arta Militară*⁵²;
- *Directive pentru funcționarea Școlilor și Centrelor de Aeronautică*⁵³.

CONCLUZII

Personalitatea de excepție a generalului aviator Alexandru Sahini a fost remarcabil surprinsă și prezentată sintetic de comandantul Aeronauticii Regale din acele vremuri, generalul aviator Gheorghe Argeșanu: „*Nepreocupat de probleme materialiste, este un ofițer general complet sărac, a dus o viață sobră și perfect cinstită, reușind să se ridice pe un plan moral superior, rar întâlnit*”⁵⁴.

Poziția celui care a fost unul dintre cei mai importanți doctrinari ai Aeronauticii Române din perioada interbelică și a războiului mondial era reflectată cu amărăciune, dar cu demnitate, în nota finală a autobiografiei întocmite pentru completarea dosarului său de general în rezervă, semnată la 12 mai 1951: „*În prezent, iau parte la viața socială și de Partid (nu a fost niciodată membru de partid), ca cetățean pașnic, corect și cinstit al Republicii Populare Române, trăind în cadrul ordinii și disciplinei generale și în respectarea legilor, după oboseala unei cariere destul de grea de 32 ani de muncă*”⁵⁵.

⁴⁵ *Revista Aeronautice*, anul XVI, iulie 1942, pp. 766-804.

⁴⁶ *Ibidem*, octombrie-noiembrie 1942, pp. 1209-1231.

⁴⁷ *Ibidem*, anul XVII, aprilie 1943, pp. 381-404.

⁴⁸ *Ibidem*, anul XVIII, mai 1944, pp. 351-418.

⁴⁹ *Ibidem*, anul XIX, septembrie 1945, pp. 41-51.

⁵⁰ *Ibidem*, anul XIX, noiembrie-decembrie 1945, pp. 14-42.

⁵¹ *Revista Aeronauticii*, anul XX, martie 1946, pp. 1-7.

⁵² Biblioteca Academiei Române, București, 1943.

⁵³ AMR, *fond Comandamentul Școlilor și Centrelor de Aeronautică (în continuare C.Ș.C.Aer.), Direcția de Învățământ*, dosar nr. 198, f. 2.

⁵⁴ AMR, fond 1116, nr. crt. 15437 – Sahini Alexandru, f. 55.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 124.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, Arhivele Militare Române, *fond Sahini Alexandru, fond Comandamentul Școlilor și Centrelor de Aeronautică*.
2. ***, *Aeronautica*, Revista Subsecretariatului de Stat al Aerului, anul X, ianuarie 1936.
3. ***, *Revista Aeronauticei și Marinei*, anul XI, octombrie 1937.
4. Comandor dr. Jănel Tănase, *Transformări în învățământul militar de aviație pentru pregătirea personalului aeronavigant (1 aprilie 1912 – 1 august 2003)*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011.

